

2. Алехин А.Н. Методологические основания исследований нарушений адаптации / Алехин А.Н., Вертячих Н.Н. // Актуальные проблемы клинической и прикладной психологии: Материалы: I Междунар. науч.-практ. конф. / Под ред. Н.А. Кравцова, Р.В. Кадырова. – Владивосток: ВГМУ, 2009 – С. 17-23.
3. Мусаева Э.Ц. Взаимовлияние тревожности и социально-психологической адаптации молодых сельских учителей / Э.Ц. Мусаева // Образование детей и молодежи: современные подходы. – М., 1996. – С. 95-101.
4. Лейфрид Н.В. Ответственность как личностная детерминанта представлений об успешном человеке: автореф. дис. на соиск. уч. степ. канд. псих. наук: спец. 19.00.01 “Общая психология, история психологии” / Н.В. Лейфрид. – Краснодар, 2006. – 21 с.

Freshman entering the university decides to adapt to the challenges of training that gives him academic and personal success. First year student, outside of their immediate activities – teaching, performing several other tasks, the success and timely resolution of which causes all his way forward not only in school but also beyond in the future professional development. Obviously, the freshman comes to higher education already have a certain stock of knowledge and skills that determine its further adaptation. One of the key factors that, in our view, relevant to adaptation is the idea of success as such, and in particular on their own success. Conducted research illustrates the relationship between the ideas of its own success, guidance on its achievement and academic success of first-year students.

Keywords: adaptation, success, career, subjective perceptions, experiences.

Отримано: 12.03.2011

УДК: 159.923.2 – 057.87

О.Г. Солодухова

До питання мотиваційно-особистісного АСПЕКТУ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ

У статті подається огляд досліджень мотивів навчальної діяльності та їх ролі у процесах соціально-психологічної адаптації студентів. Розглядаються класифікації мотивів навчальної діяльності, змістовні характеристики мотивів навчальної діяльності студентів. Окреслюється перспективність мотиваційно-сміслового підходу у дослідженні

феноменології потреб. Аналізується психологічний зміст таких базових “потреб” соціогенної природи як досягнення, пізнання, домінування, афіліація. У завершенні статті формуються висновки щодо основних теоретичних засад вивчення мотиваційно-особистісного аспекту адаптації студентів.

Ключові слова: мотиваційні утворення особистості, мотивація досягнення, мотивація пізнання, мотивація домінування, мотивація афіліації

В статтю представлений огляд досліджень мотивів учебной деятельности и их роли в процессах социально психологической адаптации студентов. Рассматриваются классификации мотивов учебной деятельности, содержательные характеристики мотивов учебной деятельности студентов. Очерчивается перспективность мотивационно смыслового подхода в исследованиях феноменологии потребностей. Анализируется психологическое содержание таких базовых “потребностей” социогенной природы как достижение, познание, доминирование, аффилиация. В завершении статьи формулируются выводы относительно основных теоретических принципов изучения мотивационно личностного аспекта адаптации студентов.

Ключевые слова: мотивационные образования личности, мотивация достижения, мотивация познания, мотивация доминирования, мотивация аффилиации.

Сучасна вища школа, як і вся держава, знаходиться у періоді ломки і перебудови. Загальна ситуація нестабільності здійснює різноманітні впливи як на соціум, суспільство, так і на особистість. Відбувається розмивання, зміна ціннісних орієнтацій, норм поведінки, самих процесів соціалізації і адаптації. Це призводить до загострення, ускладнення процесів входження людини в соціум, що змінюється. Тому необхідним й актуальним є вивчення відповідних особистісних адаптивних механізмів, виявлення їх особливостей, психологічних проявів.

У навчальних закладах також відбувається перехід на нові моделі навчання, істотно змінюються навчальні плани, вводяться нові професії і курси, форми організації занять, упроваджуються нові педагогічні технології, освітні стандарти. Стає іншим, нарешті, основний вид діяльності студента – навчання. Змінюється все, але психологічно головним для особистості є адекватне самозмінення самої себе, саморозвиток відповідно до нових вимог навчання, професії і життя в цілому.

Все це вимагає від викладача і студента зміни багатьох стереотипів навчання і навчальної діяльності. Успішна адаптація забезпечує включеність суб'єкта в діяльність, у взаємодію і спілкування. Адаптація до динамічного соціуму набуває сенсу не

простого пристосування, а особливого роду праці, творчості, пошуку. При такому особистісно-діяльністному, суб'єктивному розгляді характеру адаптації на перше місце виходить вивчення мотиваційно-сміслової сфери студента і пов'язаних з нею феноменів. Необхідні цілеспрямовані дослідження мотиваційної структури особистості студента; процес адаптації багато в чому залежить як від початкової мотивації, так і від зміни її в реальній діяльності і поведінці.

Метою статті є теоретичний аналіз мотиваційно-особистісного аспекту адаптації студентів, відбір параметрів та змістовних характеристик мотивації студентів у їх взаємозв'язку із процесами адаптації.

Одним із найважливіших чинників, від якого залежить успішність навчальної діяльності, і загалом процес адаптації студентів, є мотиваційний. Вивченню мотивації навчальної діяльності присвячено багато досліджень (Б.Г.Ананьєв, М.І.Алексєєва, І.С.Беспалова, Л.І.Божовіч, П.Я.Гальперін, Е.П.Ільїн, Г.С.Костюк, О.М.Леонтєв, А.К. Маркова, А.М.Матюшкін, В.Е.Мільман, А.А.Реан, П.М.Якобсон). Відомий закон Йеркса-Додсона, який описує залежність ефективності діяльності від сили мотивації: наростання сили мотивації до певного ступеня збільшує результативність діяльності, далі відбувається зниження результативності діяльності при збільшенні сили мотивації. Проте мотив може характеризуватися не тільки кількісно (сильний слабкий), але і якісно. Як і будь-яка інша діяльність, навчальна діяльність є полімотивованою (Е.П.Ільїн, І.В.Імемадзе).

Існує безліч класифікацій мотивів навчальної діяльності. Найбільш поширеною класифікацією мотивів навчальної діяльності є їх розподіл на внутрішні і зовнішні (В.Е.Мільман). Якщо для особистості має значення діяльність сама по собі (наприклад, задовольняється пізнавальна потреба в процесі учення), то говорять про внутрішню мотивацію. Якщо ж значущість мають інші потреби (соціального престижу, зарплати і так далі), то говорять про зовнішні мотиви [1].

П.М.Якобсон пропонує наступну класифікацію мотивів навчальної діяльності [2]:

- 1) негативні мотиви: спонуки учня, викликані усвідомленням певних незручностей і неприємностей, які можуть виникнути, якщо він не вчитиметься;
- 2) мотиви, пов'язані з позаучбовою ситуацією, але ті, що мають позитивний вплив на навчання: впливи, що формують у учня почуття громадянського обов'язку;

3) мотивація, пов'язана з самим процесом навчальної діяльності: потреба в придбанні знань, допитливість, прагнення пізнати нове.

Якісний аналіз мотивації навчальної діяльності важливий, оскільки на пізнавальну мотивацію не розповсюджується закон Йеркса-Додсона: постійне наростання сили пізнавальної мотивації не призводить до зниження результативності навчальної діяльності.

Вивчаючи мотивацію навчальної діяльності студентів, А.Н.Пічників і Г.А.Мухіна стверджують, що провідними мотивами навчальної діяльності студентів є професійні мотиви та мотиви особистісного престижу, менш значущими є прагматичні (прагнення отримати диплом про вищу освіту) і пізнавальні. На різних етапах навчання відбувається зміна провідних мотивів: так на 1 курсі провідним мотивом є професійний мотив, на 2 курсі мотив особистісного престижу, на 3-4 курсі – ведучими є обидва ці мотиву, до яких приєднується ще й прагматичний мотив. За даними дослідників, на успішність навчання більше впливають “професійний” і “пізнавальний” мотиви; “прагматичний” мотив характерний для студентів, що мають низьку успішність [цит. за 3].

Ф.В.Рахмагулліна прийшла до висновку про те, що на всіх курсах перше місце по значущості займає “професійний” мотив, на другому місці на 1 курсі – “пізнавальний” мотив, на подальших курсах на це місце вийшов “загальносоціальний” мотив (розуміння високої соціальної значущості вищої освіти), а “пізнавальний” мотив відтіснився на третє місце. “Утилітарний” (прагматичний) мотив на всіх курсах займав четверте місце. Характерно, що від молодших до старших курсів рейтинг “утилітарного” мотиву падав, а рейтинг “професійного” мотиву і “загальносоціального” мотиву зростав. У студентів з високим рівнем успішності “професійний”, “пізнавальний” і “загальносоціальний” мотиви були виражені більше, ніж у студентів із середнім рівнем успішності. “Утилітарний” мотив у останніх виражений сильніше, ніж у перших. Характерним є те, що у студентів з високим рівнем успішності “пізнавальний” мотив займав друге місце, а у студентів з середньою успішністю – третє [4].

За даними В.П.Жутєєвої, позитивними мотивами пізнавальної діяльності в процесі навчання є: почуття обов'язку, розуміння значущості оволодіння професією, інтерес до навчання і окремих наук, відчуття задоволення від пізнання нового матеріалу, вирішення складних завдань [5].

За даними А.А.Реан, найбільший відсоток відсіву студентів пов'язаний з відставанням не по спеціальним, а по загальноосвітнім

предметам (іноземна мова, вища математика, фізика і тому подібне). Це в значній мірі пов'язано з мотиваційним чинником. Велика частина студентів переконана, що загальнонаукові й загальноосвітні предмети не наближають, а віддаляють їх від оволодіння професійно важливими знаннями, уміннями, навичками [6].

У дослідженнях В.А.Якуніна і Н.І.Мешкова виявилось, що “сильні” і “слабкі” студенти відрізняються один від одного не за рівнем інтелекту, а за мотивацією навчальної діяльності. Для “сильних” студентів характерна внутрішня мотивація: вони мають потребу в освоєнні професії на високому рівні, орієнтовані на отримання міцних професійних знань і практичних умінь. Навчальні ж мотиви “слабких” студентів зовнішні, ситуативного характеру: уникнути засудження й покарання за погане навчання, не позбутися стипендії і тому подібне [7]

Р.Р.Бібріх вивчав мотиваційні аспекти адаптації студентів до навчального процесу у ВНЗ. Із його точки зору мотиваційно-особистісний аспект адаптації студентів пов'язаний із формуванням позитивних навчальних мотивів і особистісних якостей майбутнього фахівця. У навчальній діяльності він також виявив різні класи навчальних мотивів студентів. Позитивними внутрішніми мотивами, на його думку, є: широкі соціальні мотиви (що відображають суспільну значущість навчання); професійні мотиви (що відображають значущість навчальної діяльності для оволодіння майбутньою професією); пізнавальні (пов'язані з потребою в нових знаннях). Виділяє він і зовнішні мотиви – мотиви, не пов'язані безпосередньо із змістом навчальної діяльності, орієнтовані на цінності, що лежать за її межами, не входять в її зміст: це перш за все мотиви матеріального заохочення, утилітарні (особистісна вигода, благополуччя й забезпеченість). Мотив боязні неуспіху або покарання, вузькосоціальні мотиви, що відображають значущість навчальної діяльності для мікросоціальних відносин (мотиви спілкування, соціального престижу, соціальної ідентифікації та ін.) [8].

Отже, теоретичний аналіз проблеми свідчить, що успішність адаптації студентів обумовлюється не тільки зовнішніми, але і суто психологічними особливостями, серед яких центральне місце займає потребово-мотиваційна сфера особистості, бо вона задає систему відношення людини до світу й діяльності, систему цінностей, основні лінії поведінки, специфіку взаємодії і спілкування з іншими людьми; вона додає сенс всьому тому, що людина робить і що вона не хоче робити.

В основі сучасних досліджень феноменології потреб найбільш продуктивним можна вважати мотиваційно-смысловий підхід (Б.С.Братусь, В.К.Вілюнас, В.Гасєєв, А.Б.Орлов, Ю.М.Орлов, Н.М.Пейсахов, А.Г.Шмельов). Цей підхід припускає вивчення не об'єктивних й абстрактних потреб і мотивів, а певних відбитих мотиваційно-смыслових особистісних утворень, які дозволяють аналізувати психологічно багаті феномени мотивації, не зводячи їх до однієї лише гіпотетичної спонуки до діяльності. Мотиваційно-смысловий підхід розглядає мотив не як об'єкт енергетичних потягів (зовнішній стимул), а як особистісне явище, що має багаточисленні психологічні проєкції не тільки на діяльність людини, але й на її свідомість, переживання на всю цілісну психологічну структуру особистості.

У якості базових розглядаються чотири відомих "потреби" соціогенної природи: досягнення, пізнання, домінування, афіліації. Під ними розуміються певні особистісні мотиваційно-смыслові структури (конструкти, утворення) людини у всій їх комплексності, багатоплановості, цілісності і динамічності. Це складно структуровані чинники, ансамблі прагнень, переживань, відносин, цінностей, сенсів і так далі. Психологічний зміст цих потреб потребує детального аналізу.

Потреба у досягненні як специфічне мотиваційне поняття було виділено й описано в роботах Г. Мюррея. Д. Мак-Клелланда. Дж. Аткинсоном уперше був розроблений "ТАТ" для вимірювання цієї потреби [цит. за 9]. У вітчизняній психології потреба у досягненні досліджена Р.С.Вайсманом, Ю.М.Орловим, А.Б.Орловим, Н.М.Пейсаховим, В.І.Шкуркіним. Під потребою у досягненні розуміють прагнення особистості поліпшити результати своєї діяльності (змагання із самим собою), отримати унікальні результати або бути включеною у досягнення далеких цілей. Потреба у досягненні виявляється у двох протилежних, але незалежних змінних: прагнення до успіху та уникнення невдачі. У експериментах Х.Хекхаузена вони мають низьку, негативну кореляцію [10]. Закріплена у поведінці потреба уникнення невдачі називається в психології вивченою безпорадністю.

Ю.М.Орлов так визначає психологічну структуру потреби у досягненні: а) перспективна готовність до розриву наявного й очікуваного рівня виконання діяльності, наявність образних еталонів успіху у різних видах діяльності; б) передбачення задоволення від задоволення потреби, що закріплене у минулому досвіді; в) нешаблонні способи досягнення успіху, у якому відбувається самовираження індивідуальності; г) тривала включеність у досягнення цілей; д) включення образів досягнення в "Я –

концепцію”. Експериментальні дослідження пов’язують потребу у досягненні з такими якостями особистості, як цілеспрямованість, наполегливість, високий адекватний рівень домагань, ціннісне відношення до самого себе, працездатність, здатність знайти себе в будь-якій справі, яка забезпечується високим рівнем здібності до ціле полягання [11].

Існують дослідження, що підтверджують зв’язок потреби у досягненні із потребою у пізнанні. І це не випадково: досягнення неможливе без змін у внутрішньому плані, які здійснюються у пізнанні не тільки заради самої справи, але й самого себе, своїх можливостей. Готовність змінити самого себе для досягнення глобальніших цілей – найбільш значуща цінність потреби у досягненнях, а для цього необхідна відкритість для пізнання нового [12].

Вивчення психологічної літератури дозволяє виділити особливості прояву в особистості мотивації досягнення: аспект вибору діяльності, аспект часу, аспект привабливості ситуації. Людина прагне до досягнень у тій області, у якій суб’єктивна вірогідність успіху забезпечується її здібностями і тому виражається у стійкому інтересі до предмету. Вибір мети, (рівень домагань) діяльності узгоджується із “психологічною ціною”. Залежно від психологічної ціни та суб’єктивної вірогідності успіху у відношенні до мети людина схильна вибирати тривалість й інтенсивність діяльності. Суб’єкт вибирає тривалість концентрації на предметі у діапазоні, обмеженому, з одного боку, прагненням довести його до цільового стану, з іншої – прагненням зробити це за менший проміжок часу. У виборі предмету діяльності й цільового стану людина керується емоційним переживанням умов, в яких цей цільовий стан досягатиметься.

Пізнавальна потреба як предмет самостійного дослідження виділилася достатньо пізно. У різних мотиваційних теоріях було відбито лише деякі її властивості. Р. Кеттел, виділяючи шість мотиваційних диспозицій, як одну з них назвав “дослідження” і, пов’язану з нею емоцію – “цікавість”. Інстинктивне наповнення цієї потреби Мак-Дауголл окреслив як “допитливість”, а пов’язану з нею емоцію – “здивування”. Допитливість, на його думку, конкретизується дослідженням незнайомих місць і предметів. Крім того, емоційно пов’язаною з нею потребою можна вважати бурлакування (за тією же класифікацією Мак-Дауголла), оскільки суть її – пересування у пошуках нових вражень. У класифікації мотивів на основі відносин “індивід – середовище” Г.А.Мюррей виділяє декілька потреб, смислове навантаження яких близьке до потреби у пізнанні: ігри, осмислення, розуміння. У числі додатково

постульованих їм, але систематично не досліджених: пізнання й роз'яснення. У ієрархії мотивів А. Маслоу потреби в розумінні й осмисленні включаються у потребу в самоактуалізації [цит. за 9].

Низка дослідників виявили, що інформаційний голод не компенсується нічим іншим, що існує оптимальний рівень новизни, який стимулює пізнавальну активність (Морган, Делібер).

Ю.М.Орлов визначає потребу у пізнанні як прагнення до розширення досвіду, збільшення знань та їх впорядкування, компетентність у придбанні навичок вільної операції фактами, що виявляється у підвищеному інтересі до будь-якої інформації, у чутливості до новизни й незвичності об'єктів та ситуацій. Незалежність і самостійність потреби у пізнанні доводиться її зв'язком із предметом, суб'єктивною і об'єктивною новизною"[11].

Якщо уявити собі процес пізнання з погляду поля, то кожне нове знання у сукупності з іншими утворює деякі вільні валентності, ніші, здатні "притягати" до себе ланки, яких бракує. Це тяжіння й обумовлює емоційний голод в інформації, своєрідну напругу. У теорії проблемного навчання це напруга, особливий стан незнання, характеризується як проблемна ситуація і приводить до спонуки пошуку знань та організації людиною процесу пізнання. Воно характеризується перебуванням особливої концентрації на завданні, з одного боку, і на переосмисленні дійсності, з іншого. Це робота свідомості і несвідомого, що має вираження в символах і читається тільки конкретною особою.

Задоволеність пізнанням виражена, по-перше, коли тенденції, сенси особистості пов'язані із пізнавальною діяльністю, по-друге, коли отримувані знання знаходять своє втілення в реальній практиці, життєдіяльності людини. У іншому випадку виникає, так званий, когнітивний дисонанс. Суб'єкт переживає відчуття залученості у процес пізнання і не відчуває при цьому скільки-небудь значущу для нього самого "плату" у вигляді можливості практичного застосування цих знань у майбутньому. При цьому він керується переконаннями типу: я вчуся для того, щоб отримати диплом [11].

Афіліативні тенденції особистості розуміються в психології як потреба людини у встановленні, збереженні й зміцненні емоційно позитивних, дружніх, товариських відносин із навколишніми людьми, які виявляються в прагненні бути в товаристві інших людей, взаємодіяти з тими, що оточують, надавати кому-небудь допомогу й підтримку та приймати її від інших, прагнення до особистісного, емоційного зближення з людьми. У одному смислому ряду з афіліацією знаходяться такі поняття, як емпатія,

здібність людини до співчуття і співпереживання іншим людям, до розуміння їх станів, готовність надати їм посильну допомогу. За своїм змістом афіліація відноситься до просоціальних мотивів, тобто тих, які виявляються “в прагненні робити людям добро” [10].

Г.Мюррей у своїй класифікації виділяє приниження; афіліацію, пошану, заступництво, сексуальні відносини, пошук допомоги, визнання. У класифікації Р.Кеттела визначено три ергічні диспозиції, пов’язані із спілкуванням: шлюбні відносини, спілкування та батьківська опіка. У класифікації Мак-Дауголла виділяються заступництво і батьківська опіка, спілкування як перебування у товаристві рівних собі, а наодинці пошук такого суспільства, заклик про допомогу. Афіліативні тенденції займають дві позиції в ієрархії А. Маслоу: самоповага (у досягненні, визнанні, схваленні) та соціальні зв’язки (у любові, ніжності, соціальному приєднанні, ідентифікації)[цит. за 9].

Аналіз й зіставлення існуючих напрямів досліджень мотивації афіліації, представлений у роботах Ю.М.Орлова, дозволяє зробити висновок про те, що: а) потреба у спілкуванні носить соціальний характер; б) дві тенденції розглянуто у мотивації досягнення зберігаються у мотивації спілкування як потреба в ухваленні з одного боку та страху відкидання з іншого.

Ю.М. Орлов виділяє наступні елементи у потребі афіліації: передбачення позитивних афективних станів, пов’язаних з образом людини, близьких, сприйняття яких дає задоволення; наявність деякої здатності до емпатії, що дає можливість брати участь у позитивно емоційно насиченій міжособистісній взаємодії; певний рівень техніки спілкування; спілкування заради самого спілкування, що виключає задоволення інших потреб: у домінуванні, у престижі, у самоврядуванні і т. д.; наявність позитивно емоційно забарвленої готовності до сприйняття іншої людини; обумовлене цими чинниками, бажання бути включеним у міжособистісну взаємодію [11].

Поняття домінування в перекладі з англійського має значення володарювати, діяти деспотично, панувати та переважати.

Ю.М.Орлов визначає потребу в домінуванні як прагнення впливати на інших, контролювати їх поведінку, нав’язувати іншим свої погляди, відносини, смаки, стиль, способи вирішення проблем у спільній діяльності, переконувати інших, бути авторитетним, вступати в дискусії не заради істини, а заради виявлення своєї переваги і правоти, повчати, заохочувати і засуджувати інших, схильність бути першим, перевершувати інших у практичній і інтелектуальній діяльності [11].

Теоретичний аналіз мотиваційно-особистісного аспекту адаптації студентів дозволив сформулювати наступні положення: а) функцію мотивації виконує ієрархізована система різних за своєю представленістю психологічних реалій, що складають особистісну значущість (сенс) для суб'єкта різних сторін об'єктивної реальності і структурованих у системі спрямованості особистості; б) мотиваційно-сміслова сфера особистості моделюється мотиваційно-смісловими суб'єктними утвореннями досягнення, пізнання, афіліації і домінування, їх різними поєднаннями та смисловими конструктами; в) певні зміни мотиваційно-сміислової сфери особистості призводить до прискорення темпів адаптації студентів.

У той же час необхідно відзначити, що проблема адаптації студентів вимагає розширених і поглиблених досліджень. Для отримання повнішої картини адаптації необхідне розширення досліджуваних психологічних і соціально-психологічних особливостей студентів, а також виявлення інших засобів і механізмів адаптації й соціалізації людини. Серед недосліджених чинників можна виділити такі, як соціальне і сімейне положення, психологічний спосіб життя, стать, специфіка майбутньої професії (факультет), попередній життєвий досвід, рівень розвитку здібностей, особливості пізнавальних процесів і взагалі цілісна психологічна структура суб'єкта.

Список використаних джерел

1. Мильман В.Э. Внутренняя и внешняя мотивация учебной деятельности / В.Э.Мильман // Вопросы психологии. – 1987. – №5. – С. 129-138.
2. Якобсон П.М. Психологические проблемы мотивации поведения человека / П.М.Якобсон. – М.: Просвещение, 1969. – 317 с.
3. Реан А. А. Психология адаптации личности / А. А. Реан, А. Р. Кудашев, А. А. Баранов. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2006. – 479 с.
4. Рахматулина Ф.В. Основы педагогического общения / Ф.В. Рахматулина, А.Т. Курбанова. – Казань: Изд-во Казанского унта, 1984. – 60 с.
5. Кутеева В.П. Формирование познавательной активности будущих специалистов / В.П.Кутеева // Психологические проблемы формирования специалиста в вузе. – Саранск: МГУ, 1989. – С. 105-109.
6. Реан А.А. Влияние мотивации на успешность учебной деятельности / А.А. Реан // Психология познания педагогом личности учащегося. – М.: Высшая школа, 1990. – С. 21-26.

7. Якунин В.А. Психология управления учебно-познавательной деятельностью студентов / В.А.Якунин. – Л.: ЛГУ, 1986. – 43 с.
8. Бирбих Р.Р. Мотивационные аспекты адаптации студентов к учебному процессу в вузе / Р.Р.Бирбих // Психолого-педагогические аспекты адаптации студентов к учебному процессу в вузе. – Кишинев: Штиинца, 1990. – С. 17-29.
9. Вилюнас В.К. Психологические механизмы мотивации человека / В.К.Вилюнас. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1990. – 288 с.
10. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Х.Хекхаузен. – СПб.: ПИТЕР; М.: Смысл, 2003. – 860 с.
11. Орлов Ю. М. Потребностно-мотивационные факторы эффективности учебной деятельности студентов вуза: дисс. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / Орлов Юрий Михайлович. – М., 1984. – 525 с.
12. Асеев В.Г. Мотивация поведения и формирование личности / В.Г.Асеев. – М.: Мысль, 1976. – 155 с.

The analyses of the investigations of the motives of learning activity and their role in the processes of social and psychological adaptation of the students is given in the article. Classifications of reasons of educational activity, rich in content descriptions of reasons of educational activity of students, are examined. The perspective of motivational semantic approach in the research of phenomenology of necessities is outlined. Psychological maintenance of such base “necessities” of social nature as achievement, cognition, prevailing, affiliation is analysed. In completion of the article conclusions are formulated in relation to basic theoretical principles of study motivational of personality aspect of adaptation of students.

Keywords: motivational formations of personality, motivation of achievement, motivation of cognition, motivation of prevailing, motivation of affiliation.

Отримано: 07.02.2011